Kappelli mxerrdin madwar Malta iddedikati lil San Ġużepp

Odette Gauci Cortis B.A. (Hons) Hist

Id-devozzjoni lejn il-Patrun Universali tal-Knisja u r-raġel ta' Sidna Marija hija mxerrda sew fil-gżejjer Maltin. Dan narawh fid-diversi knejjes li hawn iddedikati lil dan il-patrun. U xi ngħidu għad-diversi festi li jiġu ċċelebrati għad unur tiegħu. Biss biss nistgħu nsemmu l-knejjes prinċipali li huma ddedikati lilu li jinsabu fl-Imsida, fil-Manikata, l-Kalkara, fil-Qala Għawdex, f'Birkirkara, fil-Belt Valletta u fir-Rabat Malta. Żgur u mhux forsi li kull Malti u Għawdxi xi darba f'ħajtu daħal jara dawn il-knejjes. Barra minn dan kważi f'kull knisja li nidħlu ħa nsibu xi statwa, artal jew fratellanza li huma iddedikati li San Ġużepp.

Imma mbagħad forsi ftit huma dawk in-nies li jafu li jezistu kappelli oħra żgħar li huma wkoll iddedikati lil San Ġużepp iżda li ftit huma imsemmija u magħrufa. Għalhekk f'dan l-artiklu ser nagħti ħarsa ħafifa lejn xi uħud minn dawn il-kappelli li kienu iddedikati lil San Ġużepp u forsi għalkemm ma għadhomx jeżistu jew ma għadhomx jintużaw xorta kienu sbieħ u ta' valur storiku.

F'Birzebbuga

Nibda bil-kapella li tinsab f'Birżebbuġa. F'dan ir-raħal imdawwar bil-bahar kienet inbniet kappella ddedikata lil San Ġużepp li għadha tezisti sal-lum għalkemm m'hiex aċċesibli għan-nies għax tinsab ġo dar privata u għalhekk ftit jista' wieħed jidħol fiha. Minn barra, wieħed jista' jaraha u jarafha żgur billi l-kampnar tagħha li hu ta' stil Korint jisboq bini iehor. Ġewwa hija kappella sempliċi u żgħira. Hemm kwadru li juri lil San Ġużepp bil-Bambin u li hu ċert hu li mal-bieb ta' barra hemm kitba li tgħid li kull min jgħid Pater, Ave u Gloria quddiem ix-xbiha ta' San Ġużepp li hemm ġewwa l-knisja għal erbgħin jum jaqla' indulgenza.

Wied il-Għajn

Kappella oħra ċkejkna ddedikata lil San Ġużepp li wieħed ukoll diffiċli jkollu aċċess għaliha hija dik li tinsab ġewwa Wied il-Għajn. Din tinsab ħdejn ix-xatt ta' Wied il-Għajn. Kien bniha ċertu wieħed jismu Wenzu Bigeni għaliex kien devot ta' San Ġużepp u x-xewqa tiegħu kienet li meta jmut jindifen fiha kif fil-fatt hekk ġara. Din il-kappella nbniet fuq il-pjanta tal-Perit Solar. Maż-żmien din il-knisja saret privata u mbagħad inħattet biċċa sew minnha. Illum il-ġurnata qed tintuża biss għal skop turistu.

Ħaż-Żabbar

Minn Wied il-Għajn ngħaddu għal Ħaż-Żabbar. Hawn, barra li nsibu knisja, insibu wkoll istitut li hu ddedikat ukoll lil San Ġużepp. Dawn għadhom jeżistu sal-lum u wieħed faċli jkollu aċċess għalihom. L-Istitut u l-knisja jinsabu inti u diehel f'Ħaż-Żabbar. L-Istitut kien jintuża biex jilqa' fih bniet iltiema u kien f'idejn is-sorijiet Dumnikani. Il-fundatur tiegħu kien Patri Feliċjan Grech li kien Dumnikan. L-ewwel ġebla tiegħu tqiegħdet fit-2 ta' Lulju 1930 fuq il-pjanta tal-Perit Ġużeppi Pace u x-xogħol intemm fis-7 ta' Novembru 1937. Il-knisja ukoll inbniet ma' dan l-istitut fuq pjanta ta' l-istess perit. Kienet ikkonsagrata mill-Arċisqof Gonzi fl-14 ta' April 1961. Fiha artal wieħed li naturalment huwa iddedikat lil San Ġużepp.

Minn ġewwa hija mżejna b'diversi pitturi sbieħ li huma maħduma mill-pittur Ġużeppi Briffa. It-titular juri lil San Ġużepp. Fl-arzella li hemm fil-ġenb hemm kwadru ieħor li juri d-dehra tal-Madonna lil San Duminku. Fuq iż-żewġt iġnub l-oħra hemm żewġ kwadri żgħar li juru lil San Vinċenz Ferreri (1937) u ż-żwieġ ta' Santa Katerina.

Santa Venera

F'Santa Venera l-knisja għadha daqs daqsxejn kbir meta tqabbilha ma' dawk li diġà semmejt. Din il-knisja bnieha Dun Ġorġ Bugeja fl-1906 u magħha bena ukoll istitut li kien jintuża biex fih jilqa' dawk it-tfal li kienu jiġġerrew fit-toroq. Il-flus biex tinbena din il-knisja kienu inġabru u ingħataw minn Dun Ġorġ stess bl-għajnuna ta' xi benefatturi. Infatti benefattur li għen ħafna biex tinbena din il-knisja kien Karmenu Bugeja li kien qarib ta' Dun Ġorġ. Meta wieħed jidħol ġo din il-knisja jinduna li tikkonsisti minn kor, żewġ kappelluni u korsija. Għandha tliet artali u fiha għamla ta' salib Latin. Fil-ġenb għandha kampnar. Nhar l-14 ta' Mejju 1916 Mons. Mawru Caruana l-Isqof ta' Malta ikkonsagra din il-knisja u fl-artal maġġur qiegħed ir-relikwi tal-qaddisin Ġuswar, Beninju u Vittorju. Ġo din il-knisja wieħed jista' jammira żewġ kwadri, xogħol iż-Żebbuġi Lazzaro Pisani, li juru tar-Rużarju (1919) u lil Kristu fl-Ort (1920).

Hamrun

Din il-kappella ma għadiex teżisti. Kienet inbniet minn kavallier ta' l-Ordni ta' San Ġwann, il-Viċi Kanċillier u kommendatur Fra Eugen Ramirez Maldonato. Din il-kappella bnieha ġewwa daru stess li kienet tinsab fit-tarf ta' fuq ta' Triq San Ġużepp. Meta miet din id-dar waqgħet f'idejn il-Granmastru ta' dak iż-żmien u baqgħet f'idejn l-Ordni sakemm kellhom iħallu l-gżejjer Maltin mal-wasla tal-Franċiżi f'Malta fl-1798. Għalhekk mat-tluq ta' l-Ordni din il-kappella ġiet ipprofonata fl-imblokk tal-Franċiżi u saret tintuża bħala ħanut. Iżda fis-seklu dsatax mal-wasla ta' l-Inglizi din il-kappella ma baqgħetx teżisti. Imma ħaġa li hija żgura hija li din il-knisja kienet il-bidu li biha ingħatat isimha it-triq ewlenija li kienet tinsab fiha u aktar tard lir-raħal kollu li sar magħruf bħala '*Casal San Giuseppe'*. Maż-żmien inbiddel u sar magħruf bħala *Harmun* kif nafuh illum.

San Pawl il-Bahar

Din il-knisja kien berikha Mons. Mikiel Gonzi u qiegħed l-ewwel ġebla tagħha fis-6 ta' Dicembru 1959. Din il-knisja tellgħuha l-patrijiet Kappuċċini u kienet taħt it-titlu ta' San Ġużepp Ħaddiem. Il-pjanta saret mill-magħruf Kavallier Ġuże D'Amato. Il-knisja kellha koppla, għamla ottagonali, b'djametru ta' 90 pied u kienet mibnija fuq stil modern. Kien fiha tliet artali.

Fost l-iktar kwadri popolari kont issib dawk li kienu jinsabu ħdejn l-artal tax-xellug l-kwadru ta' San Antnin qed jippriedka lill-ħut, il-kwadru ta' San Ġużepp u l-Bambin u l-kwadru ta' San Franġisk ma' l-annimali. Imbagħad kien hemm kwadri oħra fl-artal tal-lemin dak ta' San Pawl, dak tal-Madonna madwar l-Appostli u dak ta' Sant'Andrija. Dawn kollha għamilhom il-pittur Pietru Camillieri Cauchi. Statwi kien hemm dik ta' San Ġużepp u l-Bambin, San Guda Taddew u l-Kuncizzjoni li ħadimhom Wistin Camillieri.

Din il-knisja telgħet fuq il-lok fejn il-kappuccini kienu jagħmlu s-servizz tagħhom f'daqsxejn ta' kamra rranġata f'kappella. Imma din il-knisja ħelwa ma kellhiex tgawdi wisq għaliex ftit snin wara li nbniet bdew jidhru xi xquq li ħassbu sewwa lill-patrijiet. Sar studju fuq l-art li fuqha inbniet il-knisja u instab li l-art kienet taflija u kollha xquq kbar. B'hekk kien ġie deċiż li titwaqqa qabel ma taqa weħidha bil-kaġun ta' xi diżgrazzja. Għalhekk f'Gunju 1988 inbeda x-xogħol ta' twaqqiegħ ġebla ġebla li bdiet mill-koppla. Il-haddiema ma laħqux ħattew wisq għaliex parti l-kbira minnha waqgħet weħidha u hekk illum tidher biss qisha qafas.

Minn din il-ħarsa li tajna naraw li matul iż-żmien kien hawn diversi knejjes żgħar u kappelli li kienu ddedikati lil San Ġużepp u li ftit jissemmew jew għax ma għadhomx jeżistu jew inkella għax ma kienx hawn ħafna tagħrif fuqhom. Għalhekk tajjeb li wieħed jsemmihom u jtihom t-tifħir li jistħoqqilhom għaliex dawn żgur inbnew frott l-imħabba li kellhom missirijitna lejn dan il-Patrijarka San

Ġużepp. Żgur li allavolja uħud minnhom ma għadhomx jeżistu xorta qatt m'huma ser jintesew.

Referenzi

Enciklopedija Bliet u Rħula Maltin Tagħrif dwar kull Belt u Raħal, Malta, 1987

Informazzjoni dwar knejjes li m'għadhomx jezistu jew huma privati giet migbura minn domandi li gew magħmula li xi persuni minn Birzebbuga, minn Wied il-Għajn u minn San Pawl il-Baħar